

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XIII. De Chorepicopis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

XXI. Ex eo verò, quod magnificè de poteſtate Episcopali ſentiant, & Regum omnium Monarcharumq; majeſtatem *ἡμετέρας ἐπιτοχάς* læpiuſculè loquantur veteres Eccleſiæ Doctores, malè inferitur, ſecularem illum ſplendorem, quo ſe conſpicuam reddit majeſtas Principis, etiam Episcopis & in excellentiore quidem gradu adaptari debere. Quid poſſet dici magnificum magis, quam quod habet Ambroſius c. 2. de dignit. Sacerdot. Honor & ſublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adequari. Si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares. Quippe cum videas Regum colla & Principum ſubmitti genibus Sacerdotum, & exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum credant ſe communiri. Similia inveniuntur apud Chryſoſtomum quam pluria. Sed cave hinc inferas, poſſe Alexandrum III. Pontificem Friderico Imperatori inſultare, eumque pedibus conculcare. Non enim ideò Episcoporum genibus ſubmittuntur aut ſubmiſſa intelliguntur Regum capita, ut in contumeliam expoſita ſint, ſed quod Episcopi *μεσίται* ſint, uti loquuntur veteres, *Θεὸς καὶ ἀνθρώπων*, ſed quod *εὐλογεῖ, χειροθετᾷ, προσφέρει, καὶ δάριει*, manus Episcopalis, ſed quod *προεβύται* ſint *πρὸς Θεὸν*, quod, uti loquitur autor Constitutionum Apoſtolicarum lib. 2. cap. 33. poteſtatem vitæ & mortis à DEO acceperint in iudicandis iis, qui deliquerunt, & in damnandis ad mortem ignis ſempiterni, & iis qui ſe ad rectè vivendum convertunt, abſolvendis & vivificandis. Habent certè & illi, ait Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdot. qui ſuper terram cum imperio conſtituti ſunt, poteſtatem in vincula conjiciendi, ſed corpora tantùm. At vinculum iſtud (Sacerdotum) & animas conſtringit, atque ad cælos etiam ipſos penetrando pertingit. Nam que deorſum in terris Sacerdotes agunt, illa ſurſum in cælis confirmat DEUS: Dominus autem ratam habet prolatam à Servis ſuis ſententiam. Quo ipſo quid aliud agit, quàm ut univerſam communicet poteſtatem cæleſtem? Qua non eſt alia ulla excellentior poteſtas. Sc: Falla verò hinc fiet illatio, ſi ex eo, quod in quibusdam excellentior ſit poteſtas Sacerdotalis, concludere velis, univerſam Regis majeſtatem ita ei ſubjectam eſſe, ut ab eà prorfus dependeat, & ad ejus arbitrium exerceri debeat, uti quidem hodiè in Eccleſiâ Latinâ doceri ſolet.

CAP. XIII. De Chorepiscopis.

I.

Chorepiscoporum in decretis antiquorum Conciliorum multa & frequens mentio eſt, ut adeò dubium non ſit, in ſpeciali dignitate Eccleſiaſtica conſtitutos eos fuiſſe, quanquam de ſtatu & conditione eorum intricata

Cc 3

tricata

tricata tere adhuc inter eruditos sit disquisitio. In clero eos fuisse, aperte docet canon octavus Concilii Nicæni; & in Concilio Neocæsariensi *can. 13.* referuntur inter comministros, *συνδαιτηγῶν*. Nec tamen constat, qualem *λειτεργίας* partem sustinuerint. Medios fuisse inter Episcopos & presbyteros colligere licet ex dicto canone Nicæno, ubi de Episcopis Novatianis ad Ecclesiam redeuntibus disponitur, quod talis aliquis *debeat habere honorem presbyteri, nisi fortè placuerit Episcopo Catholicae Ecclesiae nominis honorem illi concedere. Si hoc autem ei minime placuerit, ut inveniat ei locum Chorepiscopi aut presbyteri.* Quâ ratione etiam Chorepiscopum inter Episcopum & presbyterum collocat Concilium Chalcedonense *c. 2.* Dum igitur ab Episcopatu & presbyterio secernendum putavit Chorepiscopatum utraq; Synodus, videntur utiq; tres veluti distincti gradus constituti fuisse, Episcoporum nempe in apice constitutorum, Chorepiscoporum inter Episcopos & Presbyteros mediorum, & presbyterorum denique inferiorum adhuc tum Episcopis tum Chorepiscopis.

II. Et quidem Episcopos eos non fuisse optimè colligitur ex Concilio Antiocheni *can. 10. in fin.* ubi dicitur; *Chorepiscopus autem fiat ab Episcopo civitatis, cui subicitur.* Disertè hic præcipitur, Chorepiscopum ab Episcopo civitatis ordinandum esse. At verò *can. 4.* Concilii Nicæni constitutum jam fuerat, ordinationem Episcopi ab omnibus, qui in eadem sunt provinciâ Episcopis, vel si id fieri nequeat, à tribus saltem celebrari debere. Idem repetitum in Concilio Arelatensi I. *c. 21.* & Carthaginensi II. *c. 12.* Si ergò Chorepiscopus ordinari potest ab uno ejus civitatis, ad quam regio spectat, Episcopo, planum est, non conferri eidem potestatem Episcopalem. Et ex isto principio irritam declaravit Synodus Regensis *can. 3.* ordinationem Armentarii, quâ ille à duobus tantum Episcopis Ebredunensi Ecclesiae ut Episcopus præfectus fuerat, permittens nihilominus, ut Chorepiscopi munere deinceps fungi eidem liceret. Ut adeò dubitem, utrum satis commoda sit explicatio canonis Antiocheni, quam facit Dionysius Petavius ad Epiphan. *heres. 69.* dum putat, in eo non excludi alios, qui unâ manus imponant, sed hoc solum præcipi, ut ordinationis præses ac moderator ille sit, cujus in ditione versatur, ut eodem inconsulto & sine ejus jussu Chorepiscopus non fiat.

III. Hic verò ex professo contradicentem habemus Guilielmum Beveregium in *annotat. ad can. 13. Concilii Ancyrani*, qui, ut Chorepiscopos revera Episcopos fuisse probet, hunc in modum procedit. *Primò, ait, Episcopalem ordinationem habuerunt. Idq; probat ex can. 10. Synodi Antiochenæ, cujus hæc sunt verba: Ii, qui sunt in vicis & regionibus, vel qui Chorepiscopi nominantur etiam si impositionem manuum Episcoporum acceperint, ei & Chorepiscopi eiv Ἰπιοκόπων ἐιληφόντε, placuit sanctæ Synodo, ut suum modum sciant, & sibi subjectas Ecclesias administrant, earumq; cura & moderamine*

contenti sint. Sc. De impositione manuum episcopali quod hic dicitur, id universaliter de omnibus Chorepiscopis accipit Beveregius, ac si Chorepiscopatus adjuncta olim fuisset Episcopalis ordinatio, cum tamen de aliquibus tantum intelligi id debeat, & per extensionem verba illa adjecta sint, hoc sensu: Chorepiscopi sorte suâ contenti sint, ut maximè aliqui eorum Episcopi antea fuerint, & Episcopalem ordinationem acceperint.

IV. Accidebat enim aliquando, ut Chorepiscopatus conferretur alicui Episcopo vacanti, qui Episcopalem consecrationem aliunde & ad alium titulum acceperat, vacare autem cogebatur non suâ quidem culpâ, sed propter populi contradictionem, vel aliam causam, quæ a se non oriebatur, uti dicitur *can. 18.* ejusd. Concil. Antiocheni. Is fanè verus erat Episcopus, ob susceptam ante Chorepiscopatum χειροθεσίαν Episcopalem, munere tamen Episcopali fungi non poterat, cum extra diœcesin & titulum suum esset; sed solo Chorepiscopatus ministerio contentus, Ecclesiarum, quæ in agris alterius diœceseos erant, administrationi præerat, Episcopi ordinarii vices sustinens, & vicariam ei operam præstans. Et hoc est scilicet quod dicitur *d. can. 8.* Concilii Nicæni, Episcopos Novatianos ad Ecclesiam orthodoxam redeuntes Chorepiscopi locum habere debere, si ita visum fuerit Episcopo orthodoxo. Iste à Novatianis redux Episcopus χειροθεσίαν τῶν Ἐπισκόπων acceperat, & proinde verus erat Episcopus, sed postquam Chorepiscopi munus sub alio Episcopo orthodoxo suscepit, non poterat ille deinceps ministerii hujus sui modum excedere. Et sic igitur optimè sese habebit interpretatio canonis Antiocheni, si distinguamus Chorepiscopatum ab eo, cui collatum est illud ministerium, ita ut statuamus, χειροθεσίαν τῶν Ἐπισκόπων aliunde collatam fuisse, non è ministerio Chorepiscopatus. Vid. Petr. de Marca *de concord. sacerdot. & imp. lib. 2. cap. 13. n. 3. seqq.*

V. Quod de ἀολάξειν Episcopis five vacantibus allatum fuit exemplum, id etiam ad alios similes contrariis populi studiis creatos Episcopos producit David Blondellus *apol. de Episc. & presbyt. sect. 3. sub n. 12.* Observat enim, tertio quartoque seculis contigisse, ut ad Ecclesias in agris & vicis qui destinati essent & vel Chorepiscoporum vel presbyterorum nomine aliàs venissent, five nimio partium studio, five metropolitaram inconsultâ συγκατάθεσιν, vel merâ Urbanorum præfulum in plebem rusticam charitate, vel importuno populorum ambitu, vel libero principum jussu ordinationem Episcopalem quoquo modo sortirentur, ac sibi deinceps Episcopales functiones arrogarent. Istos omnes putat Blondellus ab Antiochenâ Synodo coerceri, ne fines Chorepiscopis regionumque presbyteris præscriptos transilirent, neve collatæ per Episcopalem ordinationem potestatis opinionione tumefacti nominis & muneris honore abuterentur, Episcopi diœcesani officium involantes, suamque ita potestatem æqualem ei facientes. African

cani istos tales planè removendos & de propriâ Ecclesiâ dejiciendos statuerunt, *can. 53. in Cod. Eccles. African.*

VI. Sufficit verò adversus Beveregium ostendisse, Chorepiscopatu non fuisse conjunctam ordinationem sive consecrationem Episcopalem, sed hanc, si Chorepiscopi aliqui habuerint, aliunde venisse. Pergit vero Beveregius & addit, Chorepiscopos subjectas sibi habuisse Ecclesias & earundem curam eis commissam fuisse, quæ quidem, inquit, nemini attribui possunt, nisi qui Episcopalem *χειροποισίαν* accepit. Primum quidem id negari non potest, cum disertè dicatur in *d. can. 10. Antioch.* debere eos sibi subjectas Ecclesias administrare, earumq; curâ & moderamine contentos esse. Non ergò solam Sacramentorum dispensationem & verbi prædicationem Chorepiscopis tribuit Concilium, sed administrationem etiam & *δικησιν*. At verò, quod veluti principium ponit Beveregius, non competere talem administrationem nisi Episcopo, id persuadere sine teste haudquaquam poterit. Magnam quidem in administratione Ecclesiæ & rerum ad eam pertinentium autoritatem Episcopi semper fuisse, ex tot Conciliorum decretis manifestum est, ipsa tamen tam absoluta nunquam fuit, ut soli ei commissa administratio dici queat. Communi presbyterorum consilio ubique regi solitas, imò in perpetuum regendas Ecclesias, jam inde à principio nascentis Ecclesiæ commune fuit axioma. Sic enim Episcopum administrationi rerum Ecclesiasticarum adhibere debere presbyteros in ipso illo concilio Antiocheno *c. 24. & 25.* statutum fuit. Idem sæpius repetitum. Et hinc quoque factum, ut presbyteri aliquando Rectores dicerentur Ecclesiarum, quod notissimum est. Quod si etiam Archidiacono maxima pars administrationis Ecclesiasticæ incumbit, uti eam describit Isidorus apud Gratian. *c. perlect. dist. 25.* quid est, quod obstat, quo minus Chorepiscopis similem & forte etiam ampliolem administrationem competiisse dicamus, præsertim cum non minus illos quam Archidiaconos, vicariam Episcopis operam præstitisse, & hinc etiam vicarios Episcoporum dictos fuisse legamus, Vid. Karoli M. *capitular. lib. 7. c. 18.*

VII. Tertium Beveregii argumentum hoc est, sæpè dicto canone Antiocheno permissum fuisse Chorepiscopis, ut Lectores, Subdiaconos & exorcistas constituere possent; at hoc licitum nemini fuisse, nisi Episcopo, docente ita canone secundo Apostolico; *Presbyter ab uno Episcopo ordinator, item diaconus & reliqui clerici.* Respondeo verbis Pseudo-Leonis ex *epist. 88.* ubi, quod ante eum statuerat Concilium Hispalense II. *can. 7.* hunc in modum pronunciat; *Chorepiscopi, quanquam consecrationem habeant, Pontificatus tamen apicem non habent.* Ordinandi potestatem non divino sed humano instituto soli Episcopo cessisse alibi ostendo. Quid mirum igitur, recepisse Chorepiscopos limitatam quandam ordinandi potestatem, olim cum presbyteris communem? Et quis negare velit, potuisse Episcopos ad

majo-

majorem auctoritatem Chorepiscopis conciliandam per *συγκατάθεσιν* de suo jure aliquid eis conferre? Neque hoc dicit canon Apostolicus, à nullo alio reliquos clericos, præterquam ab Episcopo, ordinari posse, sed, quod unus sufficiat Episcopus ad ordinationem ejus, neque necessarius sit conventus plurium, uti ad Episcopi ordinationem. Accedit quod de minoribus ordinibus, quales sunt illi, quos intellectos voluit canon Antiochenus, apud Canonistas nulla planè sit dubitatio, conferri eos posse à non Episcopis, uti disertè dicitur *cap. 1. de ordinat. ab Episc. qui remunc. Episc. & ab Abbatibus Lectores creari posse*, docet ex septimâ Synodo generali Gratianus *c. quoniam dist. 69*. Quò facit, quod sine sacramentali unctione per solam benedictionem conferri dicantur isti ordines. Joh. Paul. Lancellott. *inst. de iis qui sunt in min. ord. const. pr.* quam benedictionem à consecratione & ordinatione accuratè discriminare solent Canonistæ. Vid. Ivo Carnotensis *epist. 73.* & Francisc. Bosquet. ad Innocentii III. *epist. 57. lib. 1.*

VIII. Quartum argumentum Beveregius ex prævisâ objectione petit, quam in usus suos convertit hoc modo: *Sed dicat forsitan non nemo, quod plures sanè dixerunt, penes Episcopos esse ordinare etiam presbyteros & diaconos, quod tamen in isto Antiocheno canone Chorepiscopis disertè interdicitur. --- Hoc autem sententiam nostram non modo non destruit, sed & abunde confirmat. Ex eo enim, quod Chorepiscopis vetetur in hisce canonibus, presbyteros & diaconos ordinare, palam consequitur, eos hoc fecisse vel saltem tentasse; quod quidem nunquam fecissent, nisi ipsi revera Episcopi fuissent.* At profectò infirma admodum hæc est collectio. An enim tentari non poterit id, quod vetitum est? An quis semper ejus rei dicendus erit habere potestatem, quam agit & suscipit? Qui occidere prohibetur, an potestatem habebit occidendi? Prohibentur presbyteri ultra suum modum contendere & Episcopali fastigio debita fibimet audaçter assumere, *c. presbyteros dist. 95*. Hinc verò, (applicemus verba Beveregii) palam consequitur, eos hoc fecisse vel saltem tentasse; quod quidem nunquam fecissent, nisi ipsi revera Episcopi fuissent. Quis verò hoc inde adstruere velit? Innumera sunt alia, quæ reponi possunt, & ex canonibus synodalibus tum & historiâ Ecclesiasticâ notissimum est, quam intemperanter intra modum suum se gesserint tum presbyteri tum diaconi, sæpissimè ea, quæ officium suum excedunt, affectando & inordinato appetitu Episcopalia munera involando, quibus proinde fibulam injicere oportuit repetitis vicibus.

IX. Progrediamur ad quintam Beveregii ratiõnem, quam his verbis proponit: *Præterea etiam observetur, quod iis presbyteros & diaconos ordinare non absolute decernitur, sed ne illud faciant sine permissione Episcopi civitatis, cui ipsorum regio subest. --- Verum enim verò si Chorepiscopi presbyteri tantum non etiam Episcopi fuissent, presbyteros aut diaconos ordinare non poterant, etiam si ab Episcopo quovis vel omnibus permitteretur.* Namq; Episcopi permissio, sine

consecratione Episcopali, presbyteros aut diaconos ordinandi potestatem dare nequit. Fateor ex partibus Beveregii stare videri tum Concilium Antiochenum, tum Ancyranum. Illius hæc sunt verba *can. 10.* Presbyterum autem & diaconum ordinare non audeant, διχα & ἐν τῇ πόλει Ἐπισκόπου, sine Episcopo civitatis, cui ipse & regio subicitur. In Ancyrano vero Concilio c. 13. sic statutum legitur: Chorepiscopis non licere presbyteros vel diaconos ordinare. Sed nec presbyteris civitatis sine literis Episcopi in alienâ parœciâ aliquid agere. In Græco concisior & abscisior est sensus: ἀλλὰ μὴ ἢ πρεσβυτέρους πόλεως χωρὶς & Ἐπισκοπῆναι ἢ ἐπὶ & Ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων, ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ. Id verò pro concessio habent omnes, quod Episcopus non possit ordinandi potestatem dare ei, qui χειροθεσίαν Episcopalem non accepit, sive qui non ordinatus est, ut Episcopus.

X. Vidit verò objectionem istam suo jam seculo Theodorus Balsamon ad d. c. 10. Antiochen. ideoque verba ex eo adducta hunc in modum interpretatur: Illud autem, sine civitatis Episcopo, non accipitur pro eo, quod est, sine ejus mandato, sed sine illius sacrorum celebratione, ἐν ἐπιλαμβάνεσθαι εἰς τὸ ἄνω ἐπιπέδῳ τῆς, ἀλλὰ εἰς τὸ διχα περὶ τῆς ἐκείνου. Et si enim fuerit Chorepiscopo mandatum, ut presbyterum ordinet, & hoc fecerit, irrita erit ordinatio, quod non sit ei à canonibus data presbyterum ordinandi potestas. Sensus huc redit, accedere quidem posse Chorepiscopum ordinationi ab Episcopo celebrandæ, sed solum eam peragere non posse, ut maxime ei mandata ab Episcopo ordinatio fuerit. Et sic salva res est, nec necesse est, ut ulterius huic canoni immoremur.

XI. Quod canonem Ancyranum attinet, haud paulo difficilior ejus est interpretatio, quam tamen eruditè enucleat Petrus de Marca de concord. sacerdot. & imp. lib. 2. c. 14. n. 1. § 2. Ait, ex verbis Græcis duplicem nasci verborum sensum. Posse enim illa, ἀλλὰ μὴ δὲ πρεσβυτέρους πόλεως, vel dandi casu exponi, vel accusandi. Priori modo versionem ita adornari posse: Sed neque presbyteris civitatis (scil. licet ordinare presbyteros aut diaconos) nisi eis permittatur ab Episcopo per literas, in alienâ parœciâ. Posteriori modo hanc esse ejus metaphrasin: Sed neque presbyteros civitatis (Chorepiscopis licet ordinare) nisi eis permittatur &c. Utramque explanationem ait esse absurdam. Priorem ideo, quia presbyteris Urbicis, post datam ab Episcopo licentiam, facultatem adscribit ordinandi presbyteros & diaconos in alienâ parœciâ, contra regulam, quæ presbyterorum ordinationes solis Episcopis tribuit, idque in suâ cujusque parochiâ. Alteram verò ex eâ ratione, quia non necesse fuisset, ut extenderetur prohibitio generalis, quæ omnium Presbyterorum & Diaconorum ordinationem Chorepiscopis interdixerat, extenderetur ad presbyteros Urbicos, ac si de re minoris momenti ageretur, quæque superiori prohibitione non esset com-
pre-

prehensa, cum tamen, cui vetita est presbyteri vicani ordinatio, potiori jure vetita intelligatur Urbici. Sed nec illud quidem satis commode se habet, quod additur: *in alienâ parœciâ*. Ac si Chorepiscopis libera esset ordinatio presbyteri in suâ parœciâ sine literis, vel ab iis tentari posset ordinatio presbyterorum cum Episcopi consensione ac literis in alienâ parœciâ. Conf. Dionys. Petav. ad Epiphani. *heres. 69. pag. 277.* Tot ac tantis absurditatibus cum involutus sit textus hujus canonis, frustra ille probationibus adhibebitur, neque adduci proinde pro sententiâ contrariâ commode poterit.

XII. Ut verò genuinus aliquis ex eo habeatur sensus, veram ejus lectionem ex antiquis versionibus *εὐσέχως* restituit Petrus de Marca *d. l.* hoc modo: Primum animadvertit, versiones illas omnes, Dionysii nempe Exigui, Hadriani I., Capitularis, Aquisgranensis & Ferrandi diaconi nihil omnino continere de potestate ordinandi presbyteris concessâ, & ex conformi eorum sententiâ in dandi quidem casu, presbyteris civitatis, legendum esse, sed inferendum illicò aut addendum in Græco, *τὴν πρεσβυτερίαν*, aut quid simile, quod deest, cum omnino mutilus hâc in parte sit contextus, & hiatus contineat, qui suppleri debeat. Deinde observat, versiones omnes pro verbis, in alienâ parœciâ, substituere, in unaquâque parœciâ, & hinc igitur textum Græcum emendari legiq; debere, *ἐν ἐκάστῃ παροικίᾳ*. Sic igitur optimè cohærebunt verba: *κωροπισκόπους μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονῆν. Ἀλλὰ μὴ δὲ πρεσβυτέρους πόλεως ἢ πρεσβυτερίαν, χωρὶς τῆς ἐπιτοπίᾳ ὑπὸ τῆς ἐπισκοπῆς μὲν γεγραμμάτων ἐν ἐκάστῃ παροικίᾳ.* Chorepiscopis non licere presbyteros vel diaconos ordinare. Sed nec presbyteris civitatis aliquid agere sine literis vel jussu Episcopi in unâquaq; parochiâ. Ita integritati suæ restitutus Canon nullo modo proderit causæ Beveregianæ, cum & ipse Beveregius, suppresso licet Marcæ nomine, hanc emendationem comprobet.

XIII. Sed audiamus eum porrò, & videamus rationem in ordine sextam, quæ sumitur ex *canone 13.* Concilii Neocæsariensis. Putat Beveregius, verba, quæ de Chorepiscopis concepta sunt, facere exceptionem à verbis præcedentibus, ac proinde, ut in prioribus illis vicanos presbyteros Episcopo aut presbyteris Urbicis præsentibus offerre prohibetur, ita Chorepiscopis id indulgeri, utpote qui inter *ἐπιχωρίους πρεσβυτέρους* non recensendi essent, ideoque nec inter presbyteros. Dicit autem ibidem, Chorepiscopos quidem ad typum *τῶν* septuaginta constitutos esse, sed tamen *συνεργούς*, Episcopis nimirum comministros esse. In hoc discursu duo statuit Beveregius, primum Chorepiscopus non fuisse presbyteros, deinde eos veros fuisse Episcopos. De priori deinceps agemus, dummodo hoc interim notetur, non illicò sequi, Chorepiscopos ideo, quod non fuerint presbyteri,

veros fuisse Episcopos. Posterior autem infirmo valde argumento nititur. Non enim Episcopus ipse censendus est illic, qui *συνλειτεργός* est Episcoporum. Vocabulum *λειτεργός* commune est; & Græcis patribus ministri Ecclesiæ omnes, præsertim verò presbyteri & Episcopi vocantur *λειτεργοί τῆς οἰᾶς*, vel *τῆς ὑποστασεως*, vel *τῆς καινῆς διαθήκης*. Apud Dionysium Areopagitam *λειτεργοί* sunt diaconi. Nec proinde Episcopis id vocabulum proprium erit. Et *συνλειτεργοί* adeò dicuntur omnes illi, qui ministerium cultus divini conjunctâ operâ obeunt. Nec aliud volunt Patres Neocesarienses in *dist. can.* sed hoc solum, Chorepiscopos non esse adscribendos aut connumerandos presbyteris agrorum, sed potius inter comministros civitatis referendos, quia Episcopum sollicitudine Episcopali in pagis visitandis levant, ejusque vices gerunt, ideoq; *συνλειτεργοί* dici possunt, uti optimè exponit *Marca d. l. c. 14. n. 3.*

XIV. *Septima* ratio Beveregii hæc est, quod in Concilio Antiocheno *can. 8.* presbyteris canonicas Epistolas ad Episcopos vicinos mittere prohibitum, sed Chorepiscopis permissum sit. Inde concludit, Chorepiscopos esse Episcopos, quia scilicet non minus illis, quàm his tales Epistolas scribere permissum est. Quis verò non videt, infirmam hanc esse consequentiam, à particulari ad universale, à distributo ad non distributum, ab unâ aliquâ specie ad totum genus. Non enim quia in uno conveniunt Episcopus & Chorepiscopus, idcirco convenire eos dicemus in omnibus. Inter se convenire dicunt philosophi, quæ in uno tertio conveniunt; sed id limitant ad tertium incommunicabile. Idem enim tertium si communicabile fuerit, negant inferri identitatem, quâ ratione non sequitur, Petrum esse Johannem, ideò, quia conveniant in eo, quod uterque sit homo, quia scilicet convenientia illa consistat in uno tertio communicabili & universali. Ad eundem modum scribere epistolas formatas ita convenit Episcopo, ut facultas talis communicari etiam possit aliis, ita ut nihilominus ab istis aliis diversus existat Episcopus, nec proinde, Chorepiscopo si idem istud liceat, in eadem dignitate utrumq; constitutum inferri oporteat.

XV. *Octavum* argumentum petit Beveregius ex constitutione Concilii Laodicensi *Can. 57.* ubi statutum legitur, non oportere in vicis & regionibus Episcopos constitui, sed *ᾠειοδευταίς*. Eos autem, qui prius constituti fuerunt, nihil agere sine consensu Episcopi civitatis. Ut argumenti hujus sui vim illativam perspicuam magis redderet, hæc addit verba: Sanè *χωρεπίσκοπος* nihil aliud est, quam *ἐπίσκοπος ἐν χώρα*. Sed enim non animadvertit Beveregius, à verbo ad verbale non satis firmum duci argumentum. Ita apud Jctos verba, pacisci, transigere, agere, conferre, conducere &c.: latiore habent significationem, quàm verbalia, pactum, transactio, actio, collatio, conductio &c.: Nec sequitur: jurisdictio, jus dicere,

dicere, judicare, judicium sunt conjugata. Judicare autem etiam dicitur de criminibus, & sunt quoque judicia quædam publica & capitalia. Proinde etiam jurisdictio est in criminalibus. Proinde etiam judex pedaneus, quia & ipse judicat, habebit jurisdictionem, & sic porro. Demus, Chorepiscopum dici posse ἐπισκοπον ἐν χώρῃ. Non tamen vice versâ, ἐπίσκοπος ἐν χώρῃ illicò dici poterit Chorepiscopus. Illi, quos ἐν χώρῃ constitutos Episcopos dicit canon Laodicenus, veri erant Episcopi. Amovet namque Synodus Laodicensa Episcopos à vicis, eisque qui constituti jam erant, eam legem præscribit, ut nihil faciant, præter conscientiam Episcopi civitatis, id est, ut nihil eorum tentent, quæ muneris Episcopalis partes attingunt, quin prius ad civitatis Episcopum retulerint. Etiam si enim unâ cum Episcopali consecratione universam potestatem Episcopalem accepissent, quia tamen in alienâ vivere diœcesi ipsis necessum erat, restringi exercitium istius potestatis ad arbitrium Episcopi diœcesani oportuit. Quod ἡριόθεντῆς attinet, successerunt illi in locum Chorepiscoporum, uti observat Dionysius Petavius ad Epiphani. *heres.* 69. pag. 281. & fuerunt presbyteri, uti patet ex Concilio Chalcedon. *act.* 4. ubi Alexander quidam dicitur πρεσβύτερος ἢ ἡριόθεντῆς. Et in actis Constantinopolitani concilii I. sub Menna Sergius eodem modo appellatur πρεσβύτερος ἢ ἡριόθεντῆς.

XVI. Tandem cum vidisset Beveregius, graviter sibi ob stare verba ultima *can. 10.* concilii Antiocheni, statuentia, *Chorepiscopum fieri ab Episcopo civitatis, cui subicitur*, ad ea duplici modo respondet, primum verba illa non ita accipienda esse, ac si Episcopus solus Chorepiscopum consecrare solitus sit, sed quod ille necessario consecrationi interesse, atque etiam præesse debeat. Non secus atque Metropolitanus omnes Episcopos suos ordinare dicitur, quoniam nullus sine eo ordinari potest. Deinde, validas fuisse ordinationes Episcopales etiam ab uno Episcopo peractas, idque se alibi probatum dedisse ait, nempe *ad can. 1. Apostolic. circa fin.* Prior explicatio haud parum violenta est, & textum imperfectionis arguit, neque satis convenit praxi in Synodo Regensi *c. 3.* exercitæ, in causâ scilicet Armentarii, qui ad Episcopatum Ebrodunensem, uti supra memoravi, à duobus tantum Episcopis ordinatus fuerat. Ista ordinatio rescindebatur, quod non sufficiens esset ad Episcopatum sustinendum; concedebatur tamen Armentario, ut Chorepiscopi nomine Ecclesiam aliquam regeret, si quis Episcopus talem illi conferre vellet. Ergò ad Chorepiscopatum suscipiendum non perinde uti ad Episcopatum requiritur, ut ordinatio fiat à pluribus. Et posset hanc in rem produci Johannis III. Pontificis epistola, si quis ejus fidem sequi velit, in quâ hæc leguntur verba: *Illos, quos Chorepiscopos vocatis, quia ab uno, ut audivimus, sunt Episcopo, Episcopos non esse, nec aliquid de pontificali privilegio agere debere perspicuum est.* Et sic etiam Karoli Magni tem-

pore explicatus fuit canon Antiochenus. Sic enim legitur in capitularibus *lib. 7. c. 187.* Nam *Episcopi non erant, quia nec ad quendam civitatis Episcopalem sedem titulati erant, nec canonicè à tribus Episcopis ordinati.* Scilicet: Sed nec subijci Episcopus alteri Episcopo, nisi metropolitano, solet, quod tamen de Chorepiscopo pronunciat canon Antiochenus. Altera responsio attendenda ideò haud est, quia præsupponit casum necessitatis, qui licitum facit, quod aliàs de jure non est licitum, quemq; semper exceptum habent tum leges tum canones.

XVII. Non potest autem sibi temperare Beveregius, quin aliud quasi agendo in suas etiam partes trahat Apollinaris Sidonii locum ex *lib. 4. epist. 11.* ubi Claudianum Mamerci Viennensis Episcopi fratrem Antistitem vocat ordine in secundo. *Antistes*, inquit Beveregius, esse non potuit, nisi Episcopus esset, neq; enim presbyter unquam antistes dicitur; sed Antistes ordine secundo appellatur, quoniam non ipsius Urbis Episcopus fuit, sed tantum Chorepiscopus, ita tamen ut fratrem fasce levaret Episcopali. Et de summi Pontificis tenore laborem susciperet, quod ei haud possibile esset, nisi ipse etiam Episcopus fuisset. At verò, uti generale nomen est Antistes, & unumquemque denotat, qui in ordine suo primus & præcipuus est, quomodo & Tertullianus Romani imperii proceres antistites vocat in *apolog. pr.* & alibi latrinarum antistitem dicit, *lib. de pallio*, quid prohibet presbyterum in ordine primum, antistitem dici à Sidonio, præsertim in oratione ligatâ & quando Poëtam agit? Per ordinem autem secundum, in quo Claudianum antistitem vocat Sidonius, presbyteros intelligi, optimè probat Jac. Sirmondus *ad b. l.* Neq; concedendum est Beveregio, ea, in quibus sublevavit fratrem suum Mamercum, non posse peragi, nisi ab Episcopo. Utrum verò Chorepiscopus revera fuerit Claudianus, uti velut Petrus de Marca *d. c. 14. n. 5.* an verò inter presbyteros subfiterit, nihil facit ad rem, dummodo Episcopum eum non fuisse obtineamus.

XVIII. Excluis ita ab ordine Episcoporum Chorepiscopis, proximum nunc est, ut videamus, utrum in numero presbyterorum habiti fuerint. Atq; ita putat Petrus de Marca *d. c. 13. §. 2. c. 14. §. 3.* Cui proinde non repugnat esse Chorepiscopum & simul presbyterum, qui & propterea Claudianum modo memoratum Chorepiscopum fuisse dicit. Sententiam suam confirmat in primis ex eo, quod in Concilio Neocæsariensi *c. 13.* Chorepiscopi dicantur ad similitudinem & exemplum septuaginta discipulorum instituti, ex veterum autem scriptis constet, eodem modo cum septuaginta discipulis comparatos fuisse presbyteros, Apostolis verò Episcopos. Sed hanc comparisonem novitatis arguit, & antiquissimis Ecclesiæ Doctoribus ignotam fuisse putat David Blondellus in *apol. de Episc. & presb. sect. 2. p. 43.* cujus sententia juvari poterit ex verbis Nicolai I. Pontificis in *epist. ad Rudolphum Bituricensem*: *Ad formam septuaginta Chorepiscopi facti sunt,*
quos

quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia. Quicquid hujus sit, Marcæ sententiam perspicue magis confirmat Concilium Hispalense II. *can. 7.* quod secundum vulgatam editionem Chorepiscopos & presbyteros juxta canones unum esse supponit. In editione enim Garfiæ Loaysæ verba illa non habentur, forte quod posteriorum temporum scriptores post sublatos & extinctos Chorepiscopos eorum mentionem studiosè declinaverint.

XIX. Quicquid hic statuamus, tantam tamen asserere oportet Chorepiscoporum præ cæteris presbyteris præ eminentiam, ut ferè diversum ab eis ordinem constituere videantur. Sanè superiorem dignitatis gradum eos obtinuisse docent canones, qui, ubi utrorumq; mentio faciendâ est, Chorepiscopos semper anteponunt presbyteris. Videre id licet in Concilio Niceni *canone 8.* Concilii Chalcedonensis *can. 2.* Hispalensis II. *can. 7.* alibiq; passim. Istam prærogativam aliquo modo, sed obscure, describit Concilium Neocæsariense *can. 13.* dum ait: *Chorepiscopi autem sunt quidem ad exemplum septuaginta, ut autem comministri, propter studium in pauperes offerunt honorati.* Quæ verba ita explicat Petrus de Marca *d. c. 14. n. 3.* quod Chorepiscopi solemniori & celebriori pompâ in sacris ministeriis obeundis procedere soleant, quam presbyteri civitatis, quodque eo clericorum satellitio stipatis esse liceat, quod Episcopalem quendam honorem referret, licet revera eorum gradus ad typum septuaginta discipulorum esset expressus.

XX. Ut de Chorepiscopis eorumq; officio, quæ in veterum scriptis habentur, rectius intelligantur omnia, notandum est, urbes illas, in quibus Episcopi sedes suas habuerunt, suas sibi annexas habuisse regiones sive *χωρίας*. Territoria dixerunt Juri, habito respectu ad regimen seculare, quod magistratus ejus loci intra eos fines terrendi, id est summovendi jus habet. *l. 239. §. 8. ff. de V. S.* Idq; vocabulum etiam ad politiam Ecclesiasticam translatum est, diciturq; territorium Episcopi *c. omnes basilica 16. q. 7. c. monasteria 18. q. 2.* regio illa, quæ civitati adjacet, & in antiquis canonibus ut plurimum dioceseos, aliquando etiam *παροικίας* nomine venit. Uti ergo magistratus in civilibus, sic Episcopus in Ecclesiasticis negociis, non solum intra ipsa Urbis mœnia, sed & intra totam ejus regionem sive territorium potestatem suam exercuit. Habuit ergo Episcopus non in civitate tantum apud Ecclesiam matricem, sed etiam *ἐν τῇ χωρίᾳ*, ubi Ecclesiæ constructæ erant, suos presbyteros, qui suam in sacris peragendis, sacramentis erogandis, fundendis precibus, homiliis recitandis, cæterisq; hujusmodi sacris ministeriis navabant operam. Qui ultimi propterea *ἱεροκώμοι* *can. 13.* concil. Neocæsar. sive presbyteri *ἐν ταῖς χωρίαις can. 8.* Concil. Antioch. aliquando presbyteri qui sunt in agris dicuntur.

XXI. Sed

XXI. Sed inter hos ipsos aliqua adhuc est differentia ratione loci, cui quasi addicti sunt, adeo ut ordine quidem pares & æquales, jurisdictionis tamen & potestatis amplitudine dispares invicem essent. Parœciæ scilicet illæ rusticæ, suburbanæ aliæ & aliquando vicanæ dictæ, parvæ aliæ erant, aliæ majores, & aliæ maximæ. Parvæ, in quibus pauci admodum incolæ erant, ἀγοισμοὶ Græcis dicebantur; majores, ἐρχώρειοι, in quibus numerus haud paulo major erat; & maximæ, quæ in oppidis erant & amplioribus adhuc locis, quibus etiam Episcopi præfici possent. Distinctionem eam facit Zonaras ad can. 17. Concilii Chalcedonenensis his verbis: *Simili prorsus constitutione cum eâ, quæ in Ephesinâ tertiâ synodo edita est, hoc tantum discrimine, quod in illâ de provinciis amplioribusq; locis, quibus etiam Episcopi præfici soliti sunt, constitutum: de parœciis, quarum ἔσθ' ἀνοστοὶ σines, nec multa celebritas esset, hoc loco actum, quæ quidem in rusticanas paganasq; eis ἀγοισμοὶς ἢ ἐρχώρειοις, dividuntur. Ac rusticanas quidem, ἀγοισμοὶς, dicunt eas, quæ in remotis locis posite, exiguo incolarum numero excolte sunt, quæ ἔσθ' μοναχία vocantur. Paganas verò ἐρχώρειοις, prædiis ἔσθ' pagis proximas ἔσθ' majore incolentium multitudine frequentes. ἔσθ' Ad eundem modum etiam Aristenus commentatur: Rurales autem hic parœcias ἔσθ' regionales ne putes civitates esse aliquas aut vicos, sed agros: ἔσθ' regionales quidem in mediis agris ἔσθ' vicis positos: rurales autem ab iis remotos, ἔσθ' in ipsis extremitatibus collocatos, quos ἔσθ' μοναχία nunc vocant. ἔσθ' Qui igitur in majoribus erant μεροπολίτας presbyteri, illis etiam minorum parœciarum cura incubuisse videtur, unde & Πρωτοεπίσκοποι dicti fuerunt, Vid. Francisc. Bosquet. ad Innoc. III. epist. 5. lib. 1.*

XXII. Præter presbyteros verò istos omnes, per quos juxta Episcopi dispositionem divinus cultus expediebatur, adhuc alii erant Episcopo administrandi in majore dignitate constituti, & ei propterea proximiores. Præcipui erant Chorepiscopi, archipresbyteri & archidiaconi, quos proinde Episcopi ministros vocat Concilium Aquisgranense c. 1. de ordine Rectorum can. 4. Uti igitur Archipresbyteratus & Archidiaconatus denotat ministerium adjunctum gradui cum eminentiâ aliquâ: ita & Chorepiscopatus denotat officium ab Episcopo collatum & superius quodammodo presbyteratu. Nunquam verò Chorepiscopi plenam habuerunt Episcopalem potestatem, cum utiq; id fuisset Canoni Nicæno prorsus adversum, prohibenti ne in unâ diœcesi duo essent Episcopi. Plus igitur poterant Chorepiscopi, quàm ordinarii presbyteri, minus verò, quàm Episcopi. Cumq; etiam Archidiaconi quandoque vicarii Episcopi dicantur, & in quamplurimis ejus vices suppleant c. 1. ἔσθ' 7. ἔσθ' de offic. Archidiacon. illis tamen superiores fuerunt Chorepiscopi, quippe qui majorem partem ex officio Episcopi quasi decerptam sustinebant. Nec tamen, ut Archidiaconi aut presbyteri certo loco addicti erant, sed in generali aliquo ministerio, quod per totam regionem se diffundebat,

debat, verlabantur; quanquam, si ita visum fuisset Episcopo civitatis non fuerit ab officio eorum alienum, ut & ipsi certam aliquam Ecclesiam vicinam regerent, collato & adjuncto munere cæteras visitandi.

XXIII. Præcipuum verò eorum axioma sese exeruit in constitutione subdiaconorum & inferioris gradus clericorum, quam quidem liberam ab initio habuisse colligere licet ex *canone 10. Concilii Antiocheni*, cujus hæc sunt verba ex versione Dionysii Exigui: *Ordinent etiam Lectores & subdiaconos atq; exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant.* Postea verò adstrictam magis hanc eorum potestatem fuisse apparet ex *epistola Basilii Magni 181.* quam scripsit ad Chorepiscopos suos, & habetur inter canones Basilii sub num. 90. Ex quâ ista ad rem præsentem faciunt verba: *Eos qui Ecclesie ministrabant, olim consuetudo, que in DEI Ecclesiis obtinuit, accuratissime probatos admittebat, & omnis eorum vitæ agenda ratio curiose inquirebatur, annon essent maledici, annon ebriosi, annon prompti ad pugnas, an suam juventutem rectè erudirent ac castigarent, ut possent sanctificationem rectè gerere, sine quâ nemo Dominum videbit. Et hæc quidem examinabant presbyteri & diaconi, qui cum eis versabantur. Referebant autem ad Chorepiscopos, quæ à verè testificantibus susceptis suffragiis & eorum admonitis Episcopis, oî τὰς τῶν ἀληθινῶς μαρτυρούντων δεξιὰ μὲν ψήφους, καὶ ὑπομνήσεων Ἐπίσκοπον, ita ministrum in sacerdotalem numerum cooptabant.* Presbyteri igitur atque diaconi explorabant priùs cujusq; candidati mores & rationem vivendi, deque illis ad Chorepiscopos referebant, hi porrò ad Episcopum, & ex hujus denique consensu Chorepiscopi ministros in clerum cooptabant.

XXIV. Huic consuetudini derogatum fuisse à Chorepiscopis, nullamq; amplius ad se relationem fieri graviter dolet & conqueritur Basilii: *Nunc autem, inquit, nobis primùm extrusis nec ad nos referre in animum inducentes, omnem in vosmetipsos auctoritatem transtulistis. Deinde re per summam fœcordiam tractatâ, presbyteris & diaconis permisistis, quos voluerint, vitâ eorum non examinatâ ex affectione vel cognationis vel alicujus alius amicitia, indignos in Ecclesiam introducere. Et ideò multi quidem numerantur ministri in unoquoq; pago; sed nemo est dignus ministerio altaris, ut vos ipsi testificamini, qui hominibus indigetis in electionibus.* Cumq; observasset, plurimos ideò tantum inter Clericos nomen suum profiteri, ne milites esse & bellica munia suscipere cogèrentur, inde verò ordini clericali haud exiguum dedecus exoriri, pristinam illam consuetudinem revocari voluit, jusfitq;, ne deinceps Chorepiscopi aliquem clericum constituent, nisi præviâ relatione ad Episcopum factâ, & impetrato ejus consensu. *Quia ergò, inquit, res deinceps eò processit, ut curari non possit, maxime cum nunc plurimi metu, ne in milites referantur, seipsos ministerio ingerant; ad renovandos patrum canones necessario*

me contuli, & ad vos scribo, ut indicem ministrorum uniuscujusq; pagi, & à quo unusquisq; introductus sit, & qualis sit ejus vita, ad me mittatis. --- Sic itaque post primam indictionem, si qui à presbyteris introducti sunt, ad Laicos rejiciantur. --- Et quod reliquum est, dignos quidem examine & suscipite: in numerum autem ne referte, priusquam ad nos retuleritis; vel scitote quod erit Laicus, qui sine nostrâ sententiâ in ministerium admissus est.

XXV. Quoniam Basilii ad Patrum canones provocat, quos renovare se velle profiterur, sollicitus est Petrus de Marca lib. 2. de concord. sacerdot. & imp. c. 13. n. 6. qui sint isti canones, quibus necessitas injuncta fuit Chorepiscopis, ne subdiaconos & cæteros ministros in clerum adscribant, sine sententiâ Episcopi. Cumque ex canone Antiocheno supra laudato id minimè appareat, à Synodo Laodicenâ id petendum putat, can. antepenult. quo cavetur, ne in villis aut in agris Episcopi constituantur, sed περιουτεῖν sive visitatores, illi autem, qui antehac constituti fuerunt, ne quid agant sine consensu Episcopi civitatis. Similiter autem & presbyteros jubet nihil agere sine consensu Episcopi. Hos presbyteros ait Marca esse illos περιουτεῖν sive visitatores, & esse adeo eosdem cum Chorepiscopis; cum quod Basilii dicit, neminem deinceps in ministerium recipi debere ἀνευ ἡμετέρας γνώμης sine nostrâ, ut ait, sententiâ, depromptum id sit ex canone Laodicensi, ubi dicitur, nihil agi debere ἀπεριουτεῖν ἀνευ γνώμης & ἰπιστάπης. Et addit, Synodum Laodicenam videri averlatam fuisse, nomen Chorepiscopi ad comprimendos ministros illos, & substituisse nomen periodeutarum, & hoc deinceps in Oriente substituisse.

XXVI. Hoc verò minimè placet Davidi Blondello apol. de Episc. & presb. sect. 3. pag. 130. qui canonem Laodicensem de Chorepiscopis agere negat, & putat, Basilium id, quod de Episcopis in villis constitutis à Synodo Laodicenâ sancitum legitur, analogicè ad Chorepiscopos transfuisse & applicasse, hoc sensu: Si Episcopalem ordinationem consecuti, quia in villis degebant, non secus ac presbyteri simplices, nihil præter urbani Episcopi sententiam agere debebant, quantumvis Chorepiscopi hujus ordinationis minimè compotes. Sanè difficile erit hinc Petro de Marca canonem Synodicum ex Basilii verbis exigenti satisfacere. Hujusmodi canon, inquit Zonaras in commentar. in Synodis Basilio antiquioribus non invenitur. Sed quid si dicamus extitisse quidem aliquando talem aliquem, sed periisse. Nec enim negari potest, plurima hodiè desiderari, quæ ad veterum disciplinam explicandam facerent. Alibi autem dixi, vix admitti posse, ut quis statuatur, eosdem esse periodeutas cum Chorepiscopis, præsertim cum diversos eos fuisse haud obscure innuat Justinianus Imperator in l. 42. §. 9. C. de episc. & presb. Præterea sancimus, quemadmodum & divinis canonibus definitum est, ne quis Episcopus aut Chorepiscopus, aut visitator sive circuitor, aut presbyter,

aut

aut alius cuiuscunq; dignitatis clericus per largitionem ordinetur, μήτε Πίσκο-
πον, μήτε Χωρεπίσκοπον, μήτε Ψευδοεπίτην, μήτε πρεσβύτερον &c.

XXVII. Quod verò de subdiaconis & inferiorum graduum clericis dixi, eos à Chorepiscopis ex sententiâ Episcopi diœcesani constitutos fuisse, id ad presbyteros & diaconos extendi non debet. Et supra jam refutavi sententiam eorum, qui ex canone Antiocheno colligunt, licuisse Chorepiscopis, si præcesserit mandatum Episcopi, ordinare presbyteros & diaconos. Et si enim, si jus divinum spectes, ordinatio presbyteri per alium Presbyterum vel Chorepiscopum facta, non sit irrita aut nulla; propter Ecclesiasticas tamen constitutiones, quæ presbyteris eam potestatem ademerunt, ordinatio presbyterorum & diaconorum omninò fieri debet ab Episcopo, nec licet ad eò presbyteris aut Chorepiscopis verorum Episcoporum partes temerè involare, & ordinationes Episcopis debitas protervâ manu sibi vindicare. Nec tamen admittimus, si quis inde defectum internæ potestatis inferre velit, cum ex solâ suspensione aut inhibitione exercitii frustra colligatur habitus exclusio.

XXVIII. Non audet sanè Nicolaus I. in epist. ad Rudolphum Bituricensem cap. 1. tales presbyterorum à Chorepiscopis factas ordinationes irritas pronuciare, sed vetat tantum, ne quid tale in posterum fiat: *A Chorepiscopis, inquit, asseris multas esse in regionibus vestris ordinationes presbyterorum & diaconorum effectas, quos quidam Episcoporum deponunt, quidam verò denuò consecrant: nos verò dicimus, nec innocentes oportere percelli, nec ullas debere fieri reordinationes, vel iteratas consecrationes: ad formam enim septuaginta Chorepiscopi facti sunt, quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia. Sed quia sacri canones cavent, ne omnes sibi omnia vindicent, ac per hoc dignitas Episcoporum ad Chorepiscopos suos videatur transferri, fiatq; vilior honor Episcopi, decernimus nihil in hoc præter regulas ulterius fieri.* Nec deponi voluit, nec reordinari presbyteros à Chorepiscopis ordinatos, quippe quos verè, etsi non canonicè ordinatos putavit. Cohiberi tamen vix potuerunt Chorepiscopi, donec, concurrentibus etiam aliis causis, prorsus abrogatum eorum ministerium fuit, uti deinceps dicemus.

XXIX. Tanta verò Chorepiscoporum cum fuerit autoritas, mirum non est, adhibitos eos fuisse in Conciliis & admissos, ut simul cum reliquis Episcopis conderent decreta. Sic enim in Concilio Neocæsariensi subscripisse leguntur præter Episcopum Cappadociæ Leontium Cæsareæ etiam Stephanus Chorepiscopus Cappadociæ & Rhodus itidem Chorepiscopus Cappadociæ. Iidem hi duo Chorepiscopi Stephanus & Rhodus cum tribus aliis Chorepiscopis Cappadociæ, & cum duobus Chorepiscopis ex provinciâ Palæstinæ & Ciliciæ, item cum quinque ex provinciâ Isauriæ & cum duobus Bithyniæ, magno & universali Concilio Nicæno subscripserunt. Ita & in Ephesinâ Synodo Cæsarius Alces Chorepiscopus damnationi Nestorii

cum aliis Episcopis subscripsit. Utrum autem vices Episcoporum suorum tum egerint, & nomine ipsorum subscripserint, uti vult Petrus de Marca *d. l. c. 13. n. 1.* an verò proprias suas tum expleverint partes, uti putat Blondellus *d. l.* non adeò constat. Nec enim ex eo, quod eadem interdum cum Episcopis formulâ usi fuerunt, colligere licet, Episcoporum eos legatos non fuisse, aut nomine proprio eos egisse, uti facit Blondellus. In Concilio tamen Chalcedonenfi *act. 6.* subscripsisse inveniuntur Adolius Episcopus Arabis per Adelphium Chorepiscopum, Messalinus Episcopus Laodiceæ per Adilum Chorepiscopum, Florentius Episcopus Lesbi per Evelpistum Chorepiscopum. Cumque etiam alibi, qui aliorum vices gerunt, profiteri id in subscriptionibus soleant, non vana inde nascitur præsumptio, substitutos non fuisse Chorepiscopos, quando nulla talis eorum nominibus adjecta est

nota.

XXX. Superest, ut videamus, quâ ratione in desuetudinem abierit, aut abrogatus fuerit Chorepiscopatus. Et quidem antiquissimum, ut mihi videtur, eâ de re afferri solet testimonium ex epistolâ Damasi, quam de Chorepiscopis scripsit, ubi jam ante à totius Orbis Episcopis prohibitos Chorepiscopos refert. Sed falsam & apertissimè apocrypham esse totam istam Damasi epistolam, præter alia plurima, quæ cum aliis ejusdem furfuris decretalibus ab inverecundo impostore sub ipsâ seculi noni initia confectis, communia habet, arguunt etiam appositi in fine Consules, Livius & Theodosius. Hujusmodi enim Consulatum nullis in fastis occurrere jam diu notarunt eruditi. Et observat David Blondellus in *Pseudo Isidoro pag. 541.* stylum hujus epistolæ nihil habere commune cum tersâ Damasi phrasi, aliumq; longè fuisse Damasi characterem ab hoc verbosissimæ loquacitatis inculto squalore. Nec fanè probari potest, ante Damasum, uti ipse inquit, prohibitum ab omnibus totius Orbis Episcopis fuisse Chorepiscoporum ministerium. Simili *voysiæ* vitio laborant epistolæ decretales, Leonis I. octogesima octava, Felicis IV. prima, & Johannis tertii epistola unica, quæ singulæ Chorepiscoporum ministeria acriter perstringunt.

XXXI. Tempore Karoli Magni disquiri cœpit, numquid valerent ordinationes presbyterorum & diaconorum, tum & alii actus ad Episcopos aliàs pertinentes à Chorepiscopis usurpati. Cumq; Carolus eâ de re Pontificem Leonem III. consulendum putasset, Legatum ad eum destinavit Arnorem Archiepiscopum Salisburgensem. Duriter admodum & acerbè respondit Pontifex, actus illos omnes à Chorepiscopis usurpatos vitiosos non tantum esse, sed & irritos; & debere adeò, qui ita à Chorepiscopis ordinati essent, canonicam ordinationem accipere à veris Episcopis, ipsos autem Chorepiscopos deponendos esse & plectendos exilio, eorumq; ministerium atque gradum prorsus abolendum. Reverso Arnone deliberatum fuit in comitiis Ratisbonensibus, quousque Pontificis hoc decretum admitti deberet.

beret. Et approbatum quidem id fuit in plerisque omnibus, nisi quod noluerint congregati Proceres Chorepiscopos prorsus extingvere, sed satius duxerint, eos in presbyterorum gradum & ordinem revocare. Dignum est capitulum, quod totum & integrum legatur; & extat illud *lib. 7. c. 187.* Videtur tamen procedente tempore temperamentum istud sustulisse Karolus, & ipsos etiam Chorepiscopos prorsus de gradu suo deiecisse, uti apparet ex verbis ultimis capituli 310. § 328. *ejusd. libr. 7.* Si autem ii aliquid ex his agere tentaverint, irrita erunt, que ab iis geruntur, & ipsi omni Ecclesiastico honore funditus priventur. Sed videtur tantum pertinere ad eos, qui legem antea promulgatam violaverint.

XXXII. Ipsum tamen etiam Chorepiscopatum à Karolo M. sublatum fuisse docet capitulum ejus 119, *lib. 6.* Placuit, ne Chorepiscopi à quibusdam deinceps fiant: quoniam hæcenus à nescientibus sanctorum Patrum & maxime Apostolicorum decretis, suisque quietibus ac delectationibus inherentes, facti sunt. Idcirco & olim persepè, & nostro à sanctâ Apostolicâ sede tempore sunt prohibiti, & ne deinceps à quoquam, tam ordinante, quam ordinari cupiente, talis presumptio assumatur, à cunctis nostri Regni Episcopis est synodo canonicè prohibitum. Nec tamen ad hoc placitum desierunt illicò Chorepiscopi, quippe quos anno adhuc DCCCXXIX. in Concilio Parisiensi *cap. 27.* coercere, & in ordinem redigere oportuit. Idem repetitum anno DCCCXLVI. in Concilio Meldensi *cap. 44.* Causa verò tam diuturnæ eorum conservationis, & repetitæ adversus tot canones pervicaciæ unicè videtur adscribi debere vitæ generi, quod Episcopi tum temporis sequebantur. Negligebant illi Ecclesiastica, & genio suo indulgebant, suoque officio defunctos se putabant, si vicariâ aliorum operâ subinde uterentur, ipsi interim delicatè ac mollite otiosam vitam trahentes, & in vino atque luxu penè diffuentes. Verecundè illos dixit Karolus Magnus suis quietibus & delectationibus inherere, *d. c. 119.* Apertè magis desidiam & secularem pervagationem vocavit Concilium Meldense *d. l.* Apud Pseudo-Damasum *epist. 5.* dicuntur esse meretricibus similes, que statim, ut pariunt, infantes suos aliis nutricibus tradunt educandos, ut suam citius libidinem explere valeant: Sic & istos infantes suos, id est populos sibi commissos aliis educandos tradere, ut suas libidines explerent, id est, pro suo lubitu secularibus curis inbient, & quod unicuique visum fuerit, liberiùs agant. Cum igitur tam prompti essent Chorepiscopi, & in se omnem curam ac sollicitudinem Episcopalis ministerii susciperent, atque tam feliciter Episcoporum desidiam patrocinaerentur, mirum non est, patronos eis vicissim extitisse Episcopos, eorumque ministerium pro virili penes se conservasse. Imò verò fuerunt tum temporis Episcopi, qui ideo tantum Chorepiscopos sibi adjunxerant, ut venationi, aucupio & cæteris seculi oblectamentis operam dare ipsi possent sine impedimento. In quos justè invehitur Hincmarus Remensis *epist. 45. cap. 16.* Quidam Episcopi, inquit,

inquit, etiam à longe præcedentibus temporibus, scandalum pro sua quiete & voluptatibus in Ecclesiam intromiserunt, ordinantes Chorepiscopos, & eis, quæ summis Pontificibus conveniunt, agere permittentes.

XXXIII. Quod verò Leo III. constituerat, ordinationes presbyterorum à Chorepiscopis factas planè irritas esse & nullas, ejus contrarium asseruit, qui eum secutus est, Nicolaus I. uti supra exposui. Sed à Nicolai sententiâ iterum divertit Concilium Metense, quod *can. 5.* hoc promulgavit decretum: *Ut basilica à Chorepiscopis consecrata ab Episcopis consecrentur, roboratum est. Quia juxta decreta Damasi Pape, Innocentii & Leonis, vacuum est atq; inane, quicquid in summi sacerdotii Chorepiscopi egerunt ministerio, & quod & ipsi iidem sint, qui & presbyteri, sufficienter invenitur.* Ab eo tempore nulla aut rarissima admodum invenietur mentio Chorepiscoporum in Ecclesiâ Occidentali, ita ut vix nomen hodiè superfit, neq; aliter de eorum statu & conditione, nisi per conjecturas, definire quid liceat. Consuli in primis de hâc materiâ potest Dionysius Petavius ad Epiphani. *heres. 69.*

CAP. XIV.

De Vicario, & Officiali.

I.

Vicarii Episcoporum, ut hodiè se habent in Ecclesiâ Latinâ, planè ignoti fuerunt apud veteres, nec de iis quicquam constitutum legitur in Conciliis antiquis. Videntur illi originem suam debere corruptelis, quæ ex beneficio non-residendi, uti vocant, natæ fuerunt. Idque beneficium contra institutum Christi & Apostolorum tam absurdè introductum est, ut maleficium potiùs dici debeat. Quomodo enim, qui jure divino curam gerere debet Ecclesiæ suæ, eamq; pascere verbo, exemplo, subsidio, quomodo officio hoc suo defungi poterit, si ipse præsens non est? Quomodo oves sibi commissas publicè privatimque docere, hortari, consolari, corripere, statum earum explorare, & propius spectare, medicinam idoneam parare, lupos arcere & oves suas defendere poterit, qui longius abest, aut adesse non cupit gregi suo? quomodo Episcopi munus & nomen sustinebit, qui nunquam *Ἡρακοπι*? Non enim creantur Episcopi, ut sint otiosi, & aliorum oculis videant, aliorum ore loquantur, aliorum auribus Ecclesiæ suæ defectus audiant, alienâ manu medicinam adplicent, alienis pedibus in rem præsentem veniant; sed necesse est, ut qui tale munus suscipit, ipse etiam curam istam sustineat, & proprios manipulos Domino mensis representent. Unde severè olim per decreta sua in desertores aut muneris sui negligentes Episcopos animadverterunt Patres in Conciliis congregati.

II. Post-